

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

CİLT : XXXVI

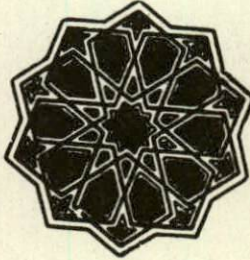

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

CİLT : XXXVI

Bu Dergide Yayınlanan makalelerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

ISBN 975-482-013-9 (TK. NO)
ISBN 975-482-391-X (36. CİLT)
ISSN 1301-0522

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - 1997

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Prof. Dr. Hüseyin ATAY <i>Hadislere Göre Kur'an Okuma Şartları</i>	1
Prof. Dr. Hayrani ALTINTAŞ <i>İslâm Ahlâkı ve İnsan Davranışları</i>	15
Prof. Dr. Beyza BİLGİN <i>İslâm'da ve Türkiye'de Kadınlar</i>	29
Prof. Dr. Mehmet BAYRAKDAR <i>Fârâbi'nin "Şiir Sanatının Kanunları Risalesi" Adlı Eseri</i>	45
Prof. Dr. Sabri HİZMETLİ <i>Yurtdışına Yönelik Dinî Yayınlar</i>	67
Doç. Dr. Hasan ONAT <i>Şiiliğin Doğuşu Meselesi</i>	79
Doç. Dr. İrfan AYSAN <i>Emevî İktidarının Devamında Sakîf Kabîlesinin Rolü</i>	119
Doç. Dr. Mustafa ERDEM <i>Kıptî Meselesi Üzerine Bir Araştırma</i>	143
Doç. Dr. Cemal TOSUN <i>İlâhiyat Fakültelerinde Vaizlik Eğitimi</i>	179
Doç. Dr. Nesimi YAZICI <i>Sırrı Paşa ve Vilayet Gazeteleri</i>	223
Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR <i>Endülüs'ün Yıkılış Süreci Üzerine Mülâhâzalar</i>	233
Doç. Dr. İbrahim SARIÇAM <i>Küme'yt b. Zeyd el-Esedî</i>	255
Dr. Recep KILIÇ <i>Babanzâde Ahmed Naim'in Felsefî Görüşleri</i>	297
Öğr. Gör. Demirhan ÜNLÜ <i>Kur'an-ı Kerim Okuma Yarışmaları</i>	341

Dr. Baki ADAM	
<i>Tevrat'ın Tahriî Meselesine Müslüman ve Yahudi Cephesinden Bir Bakış . .</i>	359
Ignaz GOLDIHER (Çev. Dr. Ömer ÖZSOY)	
<i>Hadis'te Yeni Eflatuncu ve Gnostik Unsurlar .....</i>	405
Ar. Gör. Ali DERE	
<i>Ein Überlick Über Entwicklung des Hadit und Seinen Formalen Aspekt .....</i>	423
Kurt ve Ursula REINHARD (Çev. Ar. Gör. Bayram AKDOĞAN)	
<i>Bir Avrupalı Gözüyle 1955-60 Yılları Arasında Türkiye'de Müsiki Hayatı ...</i>	443
Muhammed H. BAKALLA (Çev. Necmettin YURTSEVEN)	
<i>Siretu İbn-i Hişam'ın Arapçası İle Bugünkü Arapça'nın Bir Mukayesesi .....</i>	461
Ebu'l-Vefa TAFTAZÂNİ (Çev. Ar. Gör. Mustafa AŞKAR)	
<i>Gazzâli'nin Tasavvuf Ekollerine Etkisi .....</i>	471
Yrd. Doç. Dr. İdris ŞENGÜL	
<i>Prof. Mehrân ve Diresatun Tarihiyyetun Mine'l Kur'ân-ı Kerim .....</i>	481
Dr. Osman TAŞTAN	
<i>Proceedings of the 14th Congress of the Union Europeenne Des Arabisants et Islamisants .....</i>	493
Prof. Dr. Abdurrahman KÜÇÜK	
<i>Prof. Dr. Hikmet Tanyu'nun Hayatı, Eserleri ve Fikirleri .....</i>	499
Dr. Baki ADAM	
<i>Prof. Dr. Hikmet Tanyu'dan Günümüze Dinler Tarihi Çalışmaları .....</i>	509
Prof. Dr. Harun Güngör	
<i>Dinler Tarihcisi Olarak Prof. Dr. Hikmet Tanyu ve Türk Dinî Tarihi Çalışmalarına Katkısı .....</i>	521

“SİRETU İBN-İ HİŞAM”IN ARAPÇASI İLE BUGÜNKÜ ARAPÇA’NIN BİR MUKAYESESİ*

Dr. Muhammed Hasan BAKALLA
Çeviren: Necmettin YURTSEVEN

Bu araştırmada, İbnu Hişâm’ın *es-Sîretu’ n-Nebeviyye* isimli kitabının birinci cildindeki, dilin tarihî değişimini ortaya koymaya çalışacağız.

Dilin, üslûb, ses, yapı, gramer (sentaks) ve mana bakımından geçirdiği değişikliklere ait örnekleri arzedeceğiz. Ayrıca dil ile ilgili kaynakların, tarihî kaynaklar olmasının yanı sıra ‘tarihî mîras’ın da kaynakları olduğunun önemini göstermeye çalışacağız.

Bu çalışmanın hedefi, tarihle uğraşan kişilerin, tarihî gerçekleri uydurma haberlerden ayırabilmeleri için, fasih Arapça’ya hakim olmaları (gerektiği)’nin önemini vurgulamaktır.

Tarihî Mîras Dili

Yeni dilciler, dilin, belirli ve gelişmiş (bir takım) unsurları (içeren) bir sistem olduğunda hem-fikirdir. Bu unsurlar ise;

- a) Cümlelerin ve kelimelerin manalarına ilişkin olan (Dilâlf),
- b) Gramer (Nahv=kelimelerin cümle içinde doğru olarak dizilişi),
- c) Kelimelerin yapısını belirten Sarf,
- d) Fonoloji (Harflerin okunuşundan meydana gelen sesler), ve
- e) Uslûbdan ibarettir.

Yine bu dil bilimcilerine göre dil, canlı olduğu sürece ‘değişebilir’ özelliğe sahip bir sistemdir. Ancak bu değişim dilden dile farklılık gösterir.

---

* Bu makalenin Arapça aslı, Suudî Arabistan’da yayımlanan aylık al-Faisal dergisinin Kasım 1977 tarihli 6. sayısında Dr. Muhammed Hasan Bakalla tarafından لغة التراث التاريخي adıyla neşredilmiştir.

Bir dil, tarihî gelişimi tamamlamış ve kuralları oturmuş ise; sadece konuşma dili olan, yazılmamış ve kuralları oturmamış dillere nazaran daha az değişikliğe uğrar. Bu bahsettiğimiz genel kurallar diğer diller için olduğu gibi Arapça için de geçerlidir. Arapça, kendisini diğer dillerden ayıran malum ve birçok unsurları nedeniyle özel bir konuma sahiptir. Fasih Arapça'da (yukarıda izaha çalışılan hususlara benzer) dille ilgili bazı değişikliklerin meydana geldiğine inanıyoruz.

Arapça'daki bu değişikliği, bir tarih kitabından, islam ve arap tarihinin temel kaynaklarından kabul edilen Sîretü İbn Hişâm'ın I. cildinden örnekler vererek açıklamaya çalışacağız. Bunun için de adı geçen kitaptan alacağımız örnekleri, günümüz fasih Arapça'sı ile karşılaştıracamız.

Mana Değişimi (Dilâlî)

Aşağıdaki A tablosunda görüleceği gibi bahis konusu kitaptaki bazı kelimelerin mânâları günümüz fasih Arapça'sında başka anlam kazanmıştır.

A TOBLOSU

Kelime	İbnu Hişâm'daki Manası	Bugünkü anlamı	Meydana gelen değişiklik
سيارة	Kafile, insan topluluğu	Bir çeşit ulaşım aracı	-
عيب آلهتنا	عاب 'nin masdardır. Cem'i yoktur.	-	-
أسلم	عيب / عيوب Teslim oldu	عيب / عيوب فقط İslâm'a girdi	Mana daraltılmış Mana özelleşmiş
يعزُّ	Galib gelir	Ender olur	Mana daraltılmış
مضيفاً إلى	ملتصقاً بها / و ملحقاً بها	ملحقاً ومتبعاً به	Mana daraltılmış
شرب	مورد الماء	مصدر	
أمواله	متاعه	جمع مال	

Yine birçok kelime de, aşağıda görüleceği gibi, eskiden kullanıldığı halde günümüzde kullanılmamaktadır.

B TABLOSU

Kelime	Terkedilmiş Manası
بظع بها	اشتدت عليه
أمص	شك (بلغة حمير)
أصفقوا على	اجتمعوا على
تهراق	تهرق
يهريقون	يهرقون
ذمرهم	حضمهم
جهده	بمعنى أجهده
الحزاة	المنجمون
نخماس	رأس
وجأه	طعنه

Gramer Bakımından Farklılık

Bu farklılıktan, cümle kuruluşunun ve öğelerinin gramer kurallarıyla olan ilgisini kastediyoruz. Meselâ: Fiil-fail-mef'ûl, Câr-mecrûr, Muzâf-muzâfün ileyh ilişkisi gibi. Bu araştırmamız sırasında aşağıda görüleceği gibi, sözkonusu kitaptan aldığımız örneklerle günümüz fasih Arapça'sı arasında cümle kuruluşları (sentaks) bakımından bazı farklılıklar tesbit ettik:

a) كاد لقومه (es-Sîre 13)

Görüldüğü gibi, fiil, harf-i cersiz olarak mef'ûl almıştır. Halbûki günümüz fasih Arapça'sında genellikle "ل" harf-i ceriyle "كاد لقومه" şeklinde müteaddî olur.

b) "وكان تخلف" (es-Sîre 13)

Günümüz Arapça'sında "وكان قد تخلف" deriz. es-Sîre'nin 248. sayfasında yine şöyle bir ibâre vardır: بلغني عما كان وضع عيسى

c) " وكمه ما قال سطيح " (es-Sîre 18)

Bu cümlede كم fiilinin iki tane mef'ûl aldığını görmekteyiz. Halbuki günümüz Arapça'sında bu fiil كم زيد السر da olduğu gibi bir mef'ûl alır. Yahut عن harf-i ceriyle müteaddî olur.

d) " أكثر من ستين أو سبعين يمضين من السنين " (es-Sîre 17)

Yukarıdaki ibarede يمضين fiili cem'-i müennes sâlim sîgasında kullanılmıştır. Halbuki günümüz fasih Arapça'sında bu tür bir cümle akışı içinde müfred müennes sîga kullanılabilir.

أكثر من ستين أو سبعين تمضي من السنين

Aşağıda da göreceğimiz gibi çoğu zaman Arapça'nın kuralları üslub ve beyan mülâhazalarıyla bozulmaktadır.

e) " سلحه إياه " (es-Sîre 12)

Bu cümlede سلح fiili iki mef'ûl almıştır. Çağdaş Arapça'da سلحة veya سلحت الدولة الجيش بأسلحة حديثة örneğinde olduğu gibi bir mef'ûl almaktadır.

f) ما زلت أنتظرک و أقول متى هو جاء (es-Sîre 34)

Bu cümledeki أنظر fiili tek başına müteaddîdir. Halbuki bugünkü Arapça'da bu fiil إلى harf-i ceri ile meteaddî olur. Ayrıca bu cümlede mana bakımından da bir değişiklik söz konusudur. " أنتظرک ", " أنتظرک " manasına kullanılmıştır.

g) عاب دينها (es-Sîre 368)

Görülüyor ki gerek es-Sîre'de ve gerekse eski tarih kitaplarında عاب fiili ya tek başına müteaddî yahut lâzım fiil olarak kullanılmıştır. Çağdaş Arapça'da bu iki kullanıma ilaveten على harf-i ceri ile kullanılışı da vardır. و عاب عليه ثرثرته

h) ثم توضحاً رسول الله صلى الله عليه وسلم كما رأى جبريل توضحاً (es-Sîre 261)

Çağdaş Arapça'da böyle bir cümle terkîbi yoktur. Bu tür bir ibare, şeklinde ifade edilir. ثم توضحاً رسول الله صلى الله عليه وسلم كما رأى جبريل يتوضحاً (أو قد توضحاً)

Bazı dilcilerin iddiasına göre âid zamiri alması gerektiği halde, zamirsiz kurulmuş cümleler, bu tür kalıpların sıkca kullanıldığı Fransızca ve İngilizce gibi avrupa dillerinde bulunur. (Bu nedenle) meselâ aşağıdaki şu cümlelerin özgün Arapça cümle kuruluşuna uygun olduğu hakkında şüpheler vardır.

Bu araştırma-
mızda, es-Sîre'de aşağıdaki örneklere rastladık.

فلما نظر بحيرى في القوم لم ير الصفة التي يعرف و يجد عنده

Yapısal (Sarfi) Değişim

Araştırmamız esnasında (yukarıda olduğu gibi) cümle kuruluşu ile ilgili değişik kullanımların azlığına karşın sarfi (yapısal) değişiklikle ilgili çeşitli ve bol örnekler bulduk. Burada bazılarını belirtelim:

a) فولد معد ابن عدنان أربعة نفر (es-Sîre 18)

لئن ولد له عشرة نفر (es-Sîre 160)

Dikkat edilirse iki örnekte de نفر kelimesi çağdaş Arapça'da tekil olarak kullanıldığı halde burada çoğul olarak kullanılmıştır. Bugün ise,

فأمر أصغر ولده لا أقيم ببلد لطم وجهي فيه أصغر ولدي

b) فأمر أصغر ولده لا أقيم ببلد لطم وجهي فيه أصغر ولدي (es-Sîre 13)

فالعرب كلهم من ولد إسماعيل (es-Sîre 8)

Bu örneklerde de ولد kelimesi çoğul yerinde kullanılmıştır. Günümüz Arapça'sında müfred olarak kullanılmaktadır. Yukarıdaki örnekleri bugünkü Arapça ile yazarsak, şöyle dememiz gerekir:

فأمر أصغر أولاده - لا أقيم ببلد لطم وجهي فيه أصغر أولادي

فالعرب كلهم من أولاد إسماعيل

Ayrıca son cümledeki العرب kelimesi gayr-ı âkil çoğul olarak kullanıldığı halde bugün, âkil çoğul olarak فالعرب كلهم şeklinde kullanılmaktadır.

c) ولكنكم ضيف و قد أحببت أن أكرمكم (es-Sîre 192)

Bu örnekte de, ضيف kelimesi diğer örneklerde olduğu gibi çoğul olarak kullanılmıştır. Bilindiği gibi, günümüzde bu kelime tekil olup, ولكنك ضيف ve ولكنكم ضيوف şeklinde kullanılmaktadır.

Öte yandan isim ve fiil kalıplarında da değişiklikler tesbit ettik:

1) ولكن أهله حالوا بيننا و بينه بالدماء التي يهريقون عنده (es-Sîre 25)

ثم هدمنا ذلك البيت فبقاياها اليوم آثار الدمار التي كانت تهراق عليه (es-Sîre 28)

Yukarıya aldığımız örneklerdeki fiilin إفعال vezninde olduğu anlaşılıyor. Ancak bu vezin, Arapça vezinlerden değildir. Bunun başka bir Sâmfî dilinden alınmış olması muhtemeldir. Bugün ise, أهرق fiili أفعال vezninde kullanılmaktadır. es-Sîre'de kullanılan أهرق fiili ise tamamen terk edilmiştir.

2) أول دم هريق في الإسلام

Bugünkü Arapça'da bu fiile rastlanmaz. Ancak أريق fiili vardır. Kanaatimizce أهرق fiili Sarfî yönden أهرق fiilinden, أهرق fiilli de أهرق fiilinden türetilmiştir. Bu konuyla ilgili geniş bilgiyi ileride ses değişikliği ile ilgili bölümde vereceğiz.

3) فلما جهده ذلك سأل الأطباء و الحزاة (es-Sîre 29-30)

Kanaatımıza göre geçmişte mana bakımından müteradif olan iki fiil arasında bir yarışma olmuş ve أفعال kalıbı فعل kalıbına galip gelmiş.

4) فيحزنه ذلك (es-Sîre 257)

جهد fiili için yukarıda söylediğimizi burada أحزن manasında kullanılan حزن fiili için söylemek mümkün. Çağdaş Arapça'da ise I. Kalıp kullanılmakta iken diğeri terk edilmiştir.

5) (es-Sîre 261) وافترض الصلاة عليه

Yukarıdaki cümle de, fiil sigaları arasındaki yarışın bir başka örneği. Buradaki yarış فعل ve افتعل arasındadır. Şu var ki افترض fiili halen kullanılmaktadır.

6. *فقدّمها و هو مجمع لا خرابها (es-Sîre 21)*

Bugünkü Arapça'da *أحرب* kullanılmamaktadır. Bunun yerine *تخریب ، مخرب ، حرب* gibi birçok iştikakları kullanılmaktadır.

Ses Değişikliği

es-Sîre'yi incelememiz sırasında, "Tarihî Ses Değişikliği" olduğunu gösteren deliller bulamadık. Bununla beraber ses değişikliğine delalet eden bazı örnekler bulduk.

a) Yukarıda geçen *هراق* fiili 'ه' nin 'أ' ye dönüşmesiyle *أراق* olmuş. Ancak bu değişikliğin ne zaman olduğunu tesbit edemedik.

b) *تقول العرب التحنث و التحنف يريدون الحنفية ... (es-Sîre 251)*

وحدث و جذف يريدون القير

İkinci örnekte görüldüğü gibi, *ف* , *ث* şeklinde telaffuz edilmektedir. Başka yerlerde de buna benzer ibdaller vardır. Meselâ: *ثومها ، فومها* manasında kullanılmaktadır. Bazı arap lehçelerinde *ثم ، فم* 'e dönüşmüştür.

Üslup Değişiklikleri

İncelememiz esnasında gördük ki, her bölümde kullanılan tek bir üslup yoktur. Üslup, konuya göre değişmektedir. Tesbit edebildiğimiz kadarıyla, kitapta en az üç üslup vardır:

a) "Doğrudan İslâm'a davet" konularıyla ilgili araştırmalarda belâğatla süslü fasih bir üslup... Bu konular işlenirken birçok âyet-i kerîme zikredilmekte ve tabiatıyla üslup -konu gereği- Kur'ân-ı Kerim'in fesâhatından etkilenmektedir.

b) Buna karşılık, Rasûlu'llah (a.s.)'in peygamberliğinden önceki konular işlenirken ve olaylar anlatılırken üslup tutukluğa meylediyor. Bazı yerlerde Arapça dışındaki dillerin etkisinde kalmış, Arapça'ya uymayan bir üslup gözleniyor. Meselâ: s. 248'de İncil'deki Rasûlu'llah'ın sıfatı Babı:

صفة رسول الله صلى الله عليه وسلم من الإنجيل :

قال ابن إسحاق :

و قد كان ، فيما بلغني عما كان وضع عيسى بن مريم فيما جاءه من الله في الإنجيل لأهل الإنجيل من صفة رسول الله صلى الله عليه وسلم ، مما أثبت يحنس الحواريّ لهم ، حين نسخ لهم الإنجيل عن عهد عيسى بن مريم عليه السلام ، في رسول الله صلى الله عليه وسلم إليهم أنه قال : من أبغضني فقد أبغض الربّ ، و لولا أني صنعت بحضرتهم صنائع لم يصنعها أحد قبلي ما كانت لهم خطيئة و لكن من الآن بطروا و ظنوا أنهم يعزوني ، و أيضا للربّ ، و لكن لا بدّ من أن تتم الكلمة التي في الناموس : أنهم أبغضوني مجانا أي ، باطلا فلو قد جاء المنحمننا هذا الذي يرسله الله إليكم من عند الربّ ، (و) روح القدس ، هذا الذي من عند الربّ خرج ، فهو شهيد عليّ و أنتم أيضا ، لأنكم قديما كنتم معي ، في هذا قلت لكم لكيما لا تشكوا .

و المنحمننا (بالسريانية) : محمد ، فهو بالرومية : البرقليطس

، صلى الله عليه و على آله وسلم .

Latince ve Yunanca'nın yanı sıra, tercümedeki hıristiyanlık tesiri de gayet açıktır. Meselâ:

فلو قد جاء المنحمننا هذا الذي يرسله الله إليكم من عند الرب و روح القدس

sözünde, "Allah" için 'Rab'dan ayrı bir makam tesbit edilmiş ve ikisi birbirinden ayrılmış. Ayrıca Allah, Rab ve Rûhu'l-Kudüs'ten bahsedilirken, teslis inancının etkisini kuvvetli bir şekilde görmek mümkündür.

c) Fasih Arapça ile karşılaştırdığımızda, çok açık bazı nahiv hatalarının olduğunu gördük:

أكثر من ستين أو سبعين يمضين من السنين

1) Doğrusu, تمضي من السنين şeklinde olacak. Belki de burada kural, yazar tarafından kasıtlı olarak 'seci' yapmak için bozulmuş olabilir.

2) و خرج الحبران بمصاحفهما في أعناقهما متقلديها (es-Sîre 27)
Doğrusu و خرج الحبران بمصحفيهما في عنقيهما متقلدين إياهما

3) وخرج الحبران بمصاحفهما في أعناقهما تعرق جباهما
Doğrusu: وخرج الحبران بمصحفيهما في عنقيهما تعرق جبهاتهما

4) Burada bahse değer bir başka enteresan şey de aşağıdaki örneklerde görüleceği gibi, يهود kelimesinin hep nekre olarak kullanılmasıdır.

وهذا الحي من الأنصار يزعمون أنه إنما كان حنق تبع على هذا الحي

من يهود الذين كانوا بين أظهرهم .

Buradaki يهود kelimesini ma'rife olarak alırsak, cümle düzelmiş olur. يهود kelimesini -cümlede olduğu gibi- nekre kabul edersek yanlış olur. En doğrusu من يهود كانوا بين أظهرهم denmesidir.

d) Özellikle bi'set öncesi meydana gelmiş olaylarla ilgili birçok konularda 'seci' üslubunun kullanıldığına dair fazla söze gerek olmadığı malumdur.

SONUÇ

Kanaatımıza göre, yukarıda verdiğimiz örnekler de açıkça gösteriyor ki, tarihçinin, İslam tarih literatürünün dilini anlaması, gerçek olayları tesbit edebilmesi için zorunludur. Böylece, çeşitli üslup ve seviyeleri baki-

mından tarihî metinlerin dili hakkında bilgiye sahip olmasa bile (herhangi bir) tarihî metnin orijinal olup olmadığına yahut o metinde bulunabilecek yanlışlara vakıf olur. Bu çalışmamızda şöyle bir sonuca varmış bulunuyoruz:

İbn-i Haldun, İbn-i Kesir, İbn-i Sa'd, Taberî Tarihi ve İbn-i Hişâm'ın Sîresi gibi tarih kitaplarında her anlatılana güvenmek mümkün değildir.

Peygamber efendimiz (s.a.s.)'nin devri ile arap tarihinin yazılış zamanı arasında mesafe ne kadar uzun olursa, efsaneler ile diğer dillerden, dil bakımından etkilenmiş haberler, dinî bakımdan da isrâiliyyât ve nasrâniyyât o nisbette artmaktadır.

Burada isbat ettiğimiz hususların, "tarihçinin yukarıda sayılan kaynaklardan yararlanarak tarihî gerçekleri bulması mümkün değildir" şeklinde anlaşılmasını istemiyoruz. Eğer tarihçi, bir yandan bilimsel tarihî araştırma yapacak seviyede olursa, diğer yandan da dilinin çeşitli değişikliklerin ve kullanışlarının bilincine vararak idrak etmişse tarihî gerçeklerle çeşitli haberleri birbirinden ayırabilir. Gerçekten de bu kitaplarda Sîret-i Nebî kitaplarından başka yerde bulamayacağımız ve Peygamber efendimiz (s.a.s.)'in hayatına ışık tutan çok kıymetli gerçekler vardır. İnanıyoruz ki, modern dil bilimi tarihçiyi, tarihî gerçeklere ulaşma amacını gerçekleştirmeye yardım edecek amaçlarla donatabilir, Öte yandan, İslam tarih literatürü, dilcinin, uzun tarihi boyunca dilde meydana gelmiş değişiklikleri keşfetmesine yardımcı olur.